

Raport

Dobre praktyki dotyczące monitoringu prawa regulującego obowiązki związane ze stosowaniem zasad dostępności

wybrane przykłady w Polsce

Warszawa, wrzesień 2022



Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój



**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



SPIS TREŚCI:

Wstęp	str. 3
1. Wybrane przykłady dobrych praktyk związanych ze stosowaniem zasad dostępności.	
1.1. Dostępność obiektów turystycznych.	str. 5
1.2. Dostępność seansu filmowego na przykładzie projektu „Rodzina Kinomaniaków” organizowanego przez Fundację Kultury bez Barrier w Warszawie w latach 2017-18.	str. 13
1.3 Dostępność meczu piłkarskiego na przykładzie programu Legia bez barier audio deskrypcji realizowanej na żywo przez Fundację na rzecz Rozwoju Audiodeskrypcji Katarynka na Stadionie Miejskim Legii Warszawa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w latach 2013-18.	str. 15
1.4. Dobre praktyki realizowane przez Integrację	str. 17
1.5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w działaniach na rzecz dostępności	str. 18
1.6. Dobre praktyki w gabinetach lekarskich	str. 19
1.7. Pierwszy budynek mieszkalny w Polsce z certyfikatem "Obiekt bez barier"	str. 22
1.8. uDOSTĘPniacze	str. 23
1.9. Platforma ABCsenior.com na czas epidemii	str. 24

Wstęp

Niniejsze opracowanie powstało w oparciu o powszechnie dostępne i aktualne źródła informacji o coraz liczniejszych dobrych praktykach w zapewnianiu dostępności podmiotów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, jak również działania w ramach projektu, polegające na spotkaniach, wizytach i rozmowach, zarówno z podmiotami wdrażającymi opisane rozwiązania, jak i samymi niepełnosprawnymi. W Polsce prawo zobowiązujące do zapewnienia dostępności jest relatywnie nowe - to Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych i ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Mimo to daje się zauważyć dynamiczny wzrost działań i inicjatyw podejmowanych przez podmioty publiczne, prywatne i organizacje pozarządowe na rzecz zapewnienia dostępności. Nie są one jedynie wymuszone obowiązkiem prawnym, lecz spowodowane aktywnością, innowacyjnością, empatią i troską o poprawę funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r. liczba osób

z niepełnosprawnościami w Polsce wynosiła (pod koniec marca 2011 r.) niemal 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.). Tym samym liczba osób z niepełnosprawnościami stanowiła wówczas 12,2% ludności kraju. Natomiast w świetle wyników Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS) w 2014 r. w Polsce było 7,7 mln (dokładnie 7 689,8 tys.) osób niepełnosprawnych biologicznie, tj. osób, które zadeklarowały ograniczoną zdolność wykonywania czynności jakie ludzie zwykle wykonują (zgodnie z jednolitą dla UE definicją zastosowaną w badaniu uwzględniono zarówno poważne, jak i mniej poważne ograniczenia, powodujące niemożność wykonywania ww. czynności przez okres co najmniej 6 ostatnich miesięcy). Wśród nich było 2 464,8 tys. osób z poważnymi ograniczeniami sprawności i 5 225 tys. osób z mniej poważnymi ograniczeniami. Warto wskazać, że w zależności od przyjętego kryterium



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



niepełnosprawności biologicznej (a ściślej poziomu ograniczeń) populacja osób niepełnosprawnych w Polsce może liczyć od 4,9 mln osób do 7,7 mln osób. Nie należy także zapominać o osobach starszych, które choć nie mają poczucia przynależności do grupy osób z niepełnosprawnościami i się z tą grupą nie identyfikują, to stawiane są przed tymi samymi wyzwaniami co osoby z niepełnosprawnościami, szczególnie podczas wykonywania czynności związanych z używaniem narządu wzroku czy motoryki. Należy podkreślić, że nie każda niepełnosprawność powoduje powstawanie barier czy utrudnień w dostępie do informacji i usług prezentowanych drogą elektroniczną, jednak można oszacować, że w Polsce istnieje prawdopodobnie grupa ok. 5-6 mln osób, które mogą mieć trudności, a w niektórych przypadkach znaleźć się w sytuacji całkowitej bezradności wobec coraz powszechniejszego wymogu wymiany informacji i dostępu do usług drogą elektroniczną. W Polsce od 19 września 2019 roku podmioty publiczne w szerokim zakresie są zobowiązane do zapewniania dostępności. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych i ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wprowadziły nowe możliwości w zakresie podnoszenia poziomu dostępności przez stosowanie uniwersalnego projektowania w swoich działaniach lub racjonalnych usprawnień przy usuwaniu istniejących barier. Właściwe wdrażanie nowych rozwiązań wymaga nie tylko przygotowania urzędników i podmiotów publicznych, ale także gotowości obywateli i organizacji pozarządowych, które wspierają osoby ze szczególnymi potrzebami, do egzekwowania uprawnień z nich wynikających.

Również Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021–2030 (przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (M.P. poz. 218) – w Priorytecie II, Działaniu 3.6. „Zwiększenie dostępności infrastruktury, produktów i usług o charakterze powszechnym oferowanych przez podmioty gospodarcze” przewiduje działania wspierające proces efektywnej implementacji dyrektywy 2019/882 jako realizacji polityki rządu polskiego na rzecz dostępności w wielu obszarach życia społeczno-gospodarczego, w tym w zakresie rozwiązań wspierających przedsiębiorców w procesie wdrażania dostępności.

Czym jest monitoring dostępności?

Monitoring to inaczej przegląd, a precyzyjniej – zaplanowane, usystematyzowane, prowadzone według przyjętego modelu i z użyciem określonej metodologii badanie wybranego wycinka rzeczywistości społecznej. Jest to przede wszystkim proces zbierania i analizowania danych. Dane te mogą mieć charakter ilościowy oraz jakościowy. Pozwalają na opisanie i ocenę aktualnego stanu realizacji określonych wymogów prawnych i pozaprawnych przez monitorowaną instytucję. Na podstawie tych ustaleń możliwe jest zaproponowanie rekomendacji w zakresie usprawnienia lub podniesienie jakości działań instytucji, następnie zweryfikowanie ich wykorzystania przez tę instytucję. Monitoring to działania podejmowane w interesie publicznym. Poprzez ustalenie stanu wdrożenia praw obywateli najczęściej zmierza bowiem do zmiany rzeczywistości, poprawy realizacji obowiązków podmiotów publicznych. Impulsem do przeprowadzenia monitoringu jest pewien wstępny obraz rzeczywistości. W naszym wypadku jest to stan dostępności



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



podmiotów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami – oparty o powszechnie dostępne informacje z mediów, skarg napływających do organizacji, interwencyjnych audytów w instytucjach publicznych, korespondencji prowadzonej z tymi instytucjami, badań prowadzonych przez instytucje naukowe, publikowanych raportów instytucji kontrolnych (np. Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich). Takie jednak przekonanie o niewystarczającym zapewnieniu dostępności, nawet jeśli oparte na wiarygodnych źródłach, nie może stanowić wystarczającego dowodu dla oceny działalności podmiotu publicznego. Temu ma służyć monitoring. Przy czym warto podkreślić, że nie jest to jedyna funkcja monitoringu. Nie tylko ma on nam dostarczyć wiedzy na temat rzeczywistości, ale także dać dostęp do materiałów umożliwiających stwierdzenie zgodności z wymogami prawnymi i określenie przyczyn zidentyfikowanych naruszeń przepisów prawa. Ponadto monitoring z założenia służyć ma zmianie rzeczywistości społecznej, a nie tylko jej opisaniu i zdiagnozowaniu.

Monitoring może dotyczyć stosowania prawa, jak i procesu stanowienia prawa. Projekty aktów prawnych rzadko trafiają na czołówki portali internetowych, ale mogą mieć znaczący wpływ na organizacje, przedsiębiorstwa i obywateli. Tak jest z pewnością w przypadku zapewniania przez podmioty publiczne dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Monitorowanie prawa odnosi się do aktów prawnych stanowionych na poziomie międzynarodowym, unijnym, ogólnokrajowym lub lokalnym. Nie sposób ustalić prymatu monitorowania aktów prawnych któregoś z wymienionych poziomów. Należy jednak być świadomym powiązań różnych porządków prawnych i poziomów regulacji. Prawo krajowe może być wynikiem realizacji zobowiązań międzynarodowych, w tym może np. stanowić transpozycję dyrektyw Unii Europejskiej. Obowiązki wynikające z prawa lokalnego muszą natomiast mieścić się w ramach kompetencji prawodawczej samorządów, określonej na podstawie przepisów powszechnie obowiązujących.

1. Wybrane przykłady dobrych praktyk związanych ze stosowaniem zasad dostępności.

1.1. Dostępność obiektów turystycznych.

Brama Poznania

Opisane przykłady odnoszą się do kompleksowego dostosowania zarówno obiektów architektonicznych, jak i przestrzeni otwartych typu parki, miejsca rekreacyjno-edukacyjne. Przydatną wskazówką w zakresie opisu dostępności atrakcji na szlaku turystycznym może być *studium przypadku Szlaku Piastowskiego Kompleksowe dostosowanie obiektu – Brama Poznania ICHOT w Poznaniu*

Brama Poznania jest nowoczesnym obiektem kompleksowo dostosowanym do potrzeb odwiedzających z różnymi rodzajami niepełnosprawności, jak również osób starszych czy odwiedzających z dziećmi. Na stronie internetowej pod hasłem „zaplanuj wizytę” przedstawiono szczegółowo informacje na temat zagwarantowanych udogodnień. Poniżej



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



przedstawiono kilka przykładów z uwzględnieniem potrzeb OzN oraz innych grup odwiedzających.

Udogodnienia

Zaraz obok kas znajduje się bezpłatna szatnia i Punkt Odbioru Audioprzewodników. Audioprzewodnik wydawany jest dla każdego, kto zakupił bilet na ekspozycję. Do wyboru są dwie ścieżki: indywidualna (dla osób dorosłych) oraz rodzinna. Placówka dysponuje audioprzewodnikiem w kilku wersjach językowych: polskim, angielskim, niemieckim, francuskim, rosyjskim, czeskim, ukraińskim i hiszpańskim. Rodzice odwiedzający Bramę Poznania z małymi dziećmi mogą bezpłatnie wypożyczyć nosidło ergonomiczne (rozmiar Baby i Toddler). W toalecie znajduje się przewijak, są także podesty dla dzieci. Na każdej sali znajdują się pufy, które pozwolą na chwilę odpoczynku. Dodatkowo każda sala wyposażona jest w przenośne krzeselka, które można zabrać ze sobą na czas zwiedzania. W holu głównym można wypożyczyć wózek dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Na parterze znajduje się również toaleta przystosowana do potrzeb osób z dysfunkcją ruchu.

Osoby z niepełnosprawnością ruchową

Ekspozycja Bramy Poznania znajduje się na dwóch piętrach (po dwie sale na każdym piętrze). Do sal można dostać się, wchodząc schodami lub wjeżdżając windą. Ważne: aby skorzystać z windy, należy poprosić o to pracownika Biura Obsługi Klienta jeszcze przed przejściem przez kołowrotki-bramki biletowe. Pierwsze schody prowadzą z holu głównego do sali o nazwie GRÓD (13 schodów – półpiętro – 13 schodów). Kolejna sala – WODA – znajduje się na tym samym poziomie i można przejść do niej szklaną kładką. Trzecia sala – ZŁOTO – i czwarta sala – WITRAŻ – znajdują się już na drugim piętrze.

Na drugie piętro ekspozycyjne prowadzą schody (11 schodów – półpiętro – 11 schodów). Można

dostać się tam windą, która znajduje się w sali GRÓD. Między salą ZŁOTO i salą WITRAŻ jest taras widokowy. Prowadzą do niego schody (14 schodów – półpiętro – 13 schodów – półpiętro –

13 schodów). Nie ma możliwości wjazdu windą na taras widokowy. Ekspozycja została skonstruowana tak, aby ułatwić dostęp do większości nośników: są one ruchome i można dostosować ich wysokość do wzrostu zwiedzającego. W warsztatach, konferencjach oraz wykładach odbywających się w sali wielofunkcyjnej mogą brać udział również osoby o różnych potrzebach. Architektura tej sali pozwala komfortowo poruszać się osobom na wózkach.

Na zewnątrz budynku Bramy Poznania znajduje się amfiteatr nad brzegiem rzeki Cybiny. W tym

miejscu odbywają się różne imprezy, tutaj też można wypocząć, podziwiając piękne widoki oraz zjeść kanapkę w przerwie przed kolejną wyprawą. Do amfiteatru prowadzą schody (10 schodów – półpiętro – 10 schodów – półpiętro – 14 schodów) po południowej stronie budynku. Dodatkowo placówka dysponuje platformą dla osób z niepełnosprawnością



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



ruchową. Aby uruchomić platformę, należy skontaktować się z pracownikami Biura Obsługi Klienta pod numerem telefonu 61 647 76 34 (informacja Bramy Poznania).

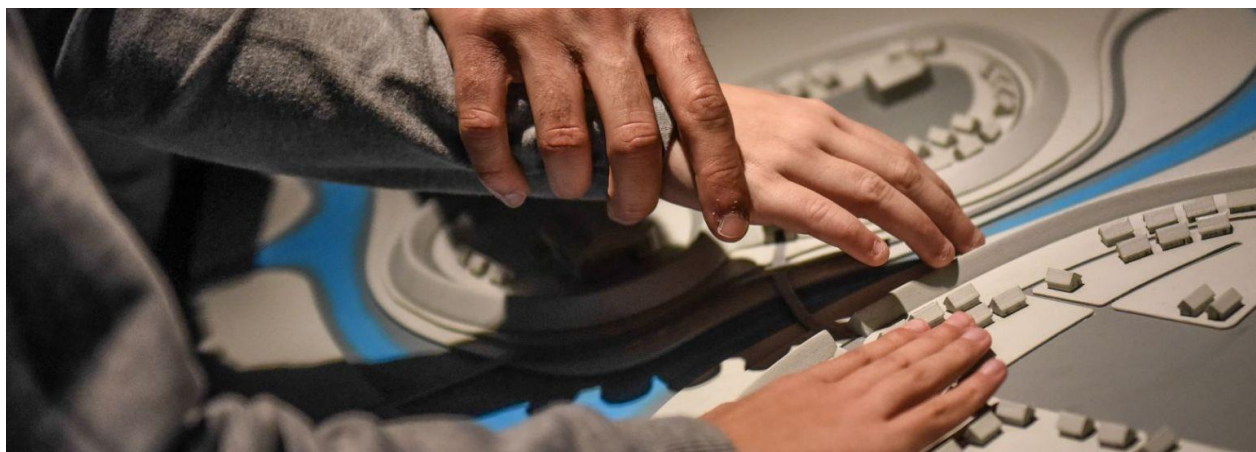
Osoby niesłyszące i niedosłyszące

Dla osób z dysfunkcją słuchu istnieje możliwość podpięcia pętli indukcyjnych, które wzmocnią

dźwięk aparatu słuchowego. Filmy wyświetlane na naszej ekspozycji tłumaczone są na polski język migowy (tłumacz języka migowego jest widoczny na tle filmu).

Osoby niewidome i niedowidzące

Biorąc pod uwagę trudne do wykrycia za pomocą laski miejsca na ekspozycji, zachęcamy, aby osoby z dysfunkcją wzroku odwiedzały Bramę z osobą towarzyszącą. W Punkcie Informacji osoby niewidome i słabowidzące mogą wypożyczyć tyflografiki prezentujące przestrzeń Bramy Poznania (parter, sale ekspozycyjne, służbę katedralną), przestrzeń Ostrowa Tumskiego z wyznaczoną sensoryczną ścieżką zwiedzania oraz fasadę katedry poznańskiej. Pracownik Biura Obsługi Klienta wskaże miejsce, w którym można zapoznać się z tyflografikami i przeprowadzi krótki opis audiodeskrypcyjny planów. Cyklicznie organizowane jest oprowadzanie dla osób z dysfunkcją wzroku powyżej 15. roku życia pod tytułem Wszystko jasne!.



Odwiedzający z dziećmi

Audioprzewodnik wyposażony jest w ścieżkę zwiedzania dostosowaną do potrzeb dzieci. Aranżacja ekspozycji obejmuje wiele miejsc adresowanych do dzieci w różnym wieku, zachęca do aktywnego poznawania prezentowanej historii (liczne gry, zagadki, zabawy). Przestrzeń wystawowa jest wyposażona w ekspozyty, które mają odpowiednią wysokość i wielkość oraz tablice informujące o sposobie korzystania z danej atrakcji. Rodzinom z dziećmi oferowane są zajęcia edukacyjne oraz rodzinne oprowadzania. Została również przygotowana bogata oferta dla szkół i przedszkoli.

Wśród propozycji Bramy Poznania znajdują się też zajęcia dla grup dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach edukacyjnych (z klas integracyjnych, z niepełnosprawnością słuchową, wzrokową oraz z niepełnosprawnością intelektualną). Z ofertą można zapoznać się na stronie internetowej placówki.

Grupy te mogą korzystać również z tematycznego zwiedzania ekspozycji w towarzystwie przewodnika. Można zakupić różne pamiątki: książki, gry, przewodniki, gadżety. Dla rodziców

i opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami przygotowano przewodnik opisujący warunki i udogodnienia w naszym obiekcie.

Osoby starsze

Obiekt jest przystosowany do odwiedzania przez osoby starsze, dostępne są liczne miejsca do odpoczynku. Można też wypożyczyć przenośne krzeselka. Część wydarzeń powstaje specjalnie z myślą o seniorkach i seniorach. Możliwe jest oprowadzanie tematyczne, zajęcia edukacyjne i wycieczki po wyspie katedralnej.

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – jak włączyć osoby z niepełnosprawnościami w życie kulturalne

Dział Edukacji Muzealnej Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (fot. 12), od lat działając w oparciu o hasło Muzeum jest dla wszystkich (ryc. 7), przygotował specjalną ofertę, której programy skierowane zostały do osób z dysfunkcjami i seniorów. Działania te były odpowiedzią na niezaspokajane dotychczas potrzeby tych grup odbiorczych. Programy miały charakter integracyjny, u ich podstawy leżało przekonanie, że zbiory muzealne powinny być dostępne dla każdego. Głównym celem była poprawa dostępności, propagowanie nowych programów poprzez działania informacyjne na ten temat, a w konsekwencji zwiększenie liczby odbiorców wymienionych grup. Poza tym twórcom zależało na zapoznaniu uczestników z historią pierwszych Piastów oraz kulturą wielkopolskiej wsi. Autorzy

w swych działaniach starali się również uzmysłowić odbiorcom, że przez aktywne uczestnictwo mogą zarówno nabyć, jak i uzupełnić wiedzę historyczną, etnograficzną czy artystyczną. Pośrednim, choć nie mniej ważnym celem, było obcowanie ze sztuką i rozwój własnych zainteresowań uczestników.

Dwutorowość działań – programy skierowane były do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, z naciskiem na aspekt uczestnictwa w kulturze, a szczególnie zwiedzanie muzeów.

W ramach całego przedsięwzięcia przygotowano programy edukacyjne dla osób z różnego typu

niepełnosprawnościami:

- Zobaczyć niewidzialne – program dla osób z dysfunkcją wzroku
- Usłyszeć ciszę – program dla osób z dysfunkcją słuchu,
- Pokonać niemożliwe – program dla osób z dysfunkcją ruchu,
- Uzyskać akceptację – program dla osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- (Nie)sprawni w kulturze – program skierowany do osób pełnosprawnych. W swych założeniach poprzez interaktywne działania pozwalał przybliżyć uczestnikom świat ludzi z dysfunkcjami. Realizacja programów rozpoczęła się w 2017 r. i trwa do dziś.

Zobaczyć niewidzialne – zajęcia dla osób z dysfunkcją wzroku

Osoby z dysfunkcją wzroku w czasie każdej z lekcji odbywających się na Ostrowie Lednickim zostają wprowadzone do kaplicy przy pałacowej, gdzie mają możliwość palpacyjnie poznać pozostałości po zabudowie datowanej na drugą połowę X w. Co ważne, aktywność ta jest ograniczona, dochodzi do niej tylko w czasie zajęć, a więc z udziałem całej grupy uczestników i zawsze w obecności edukatora. Poza tym, aby ułatwić uczestnikom orientację w terenie, uczestnicy otrzymują tyflografiki, a w czasie niektórych działań wiele kopii zabytków bądź muzealiów – jak ma to miejsce w Wielkopolskim Parku Etnograficznym.



Pokonać niemożliwe – zajęcia dla osób z dysfunkcją ruchu

Z myślą o osobach mających dysfunkcję ruchu, korzystających z programu Pokonać niemożliwe, zakupiono pomoce, takie jak: lasko-siedziska, laski i kule, które ułatwiają pokonywanie długich odcinków drogi nie tylko osobom mającym jakieś niepełnosprawności, ale i osobom starszym czy (chwilowo) kontuzjowanym. Na wyposażeniu muzeum jest również wózek ortopedyczny, który został zakupiony na potrzeby tego programu, ale i po to, aby mogli posłużyć się nim edukatorzy przy sprawdzaniu terenu i przestrzeni, co było bardzo istotne w czasie przygotowywania programów właśnie dla osób z dysfunkcją ruchu w Wielkopolskim Parku Etnograficznym. Na potrzeby zajęć prowadzonych w tej przestrzeni zakupiono również podjazdy i podkłady progowe, aby tym wszystkim, którzy poruszają się na wózku, umożliwić dostanie się do wnętrza chat.



Usłyszeć ciszę – zajęcia dla osób z dysfunkcją słuchu

Na potrzeby odbiorców korzystających z programu Usłyszeć ciszę, a więc programu przeznaczonego dla osób z dysfunkcjami słuchu, podjęto współpracę z tłumaczem polskiego języka migowego. Dodatkowo, mając świadomość, że osoby z niepełnoprawnością słuchu odbierają świat wzrokiem, przygotowano specjalne atrakcyjne grafiki, kopie, plakaty itd.

Uzyskać akceptację – zajęcia dla osób niepełnosprawnych intelektualnie

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną stanowią jedną z najbardziej wykluczonych społecznie grup. Często postrzegane są jako osoby o niższej świadomości społecznej, zaradności osobistej, zależne od innych, pozbawione potencjału i ambicji. Realizacja projektu umożliwiła wypracowanie, prowadzenie i rozszerzenie usług, zwiększających udziału osób z niepełnosprawnością intelektualną w życiu społecznym, wpływając również na poprawę ich jakości życia.

(Nie)sprawni w kulturze

Niezwykłość projektu (Nie)sprawni w kulturze polegała na prezentowaniu, poprzez zmysły, trudności, z jakimi borykają się osoby z różnego typu dysfunkcjami w życiu codziennym. Motywem przewodnim warsztatów oraz spotkań, które odbywają się w ramach projektu, są zmysły: wzroku, słuchu, dotyku i powonienia. Całość tych działań skupiała się przede wszystkim na pobudzeniu do refleksji nad życiem osób z niepełnosprawnościami, do wzbudzenia w uczestnikach empatii, co w konsekwencji ma prowadzić do otwarcia się na potrzeby i problemy wielu osób żyjących wśród nas.

Przez progi kultury ludowej – 8 sierpnia 2019 r.

Impreza została przygotowana w odpowiedzi na niezaspokojone dotychczas potrzeby osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza narządu wzroku i ruchu. Głównym celem było zapoznanie uczestników z historią Wielkopolskiego Parku Etnograficznego w Dziekanowicach. Starano się uzmysłowić odbiorcom, że przez aktywne uczestnictwo mogą nabyć i uzupełnić wiedzę historyczną. Skansen na co dzień jest trudno dostępny dla osób z różnego rodzaju dysfunkcjami. Dlatego podczas imprezy przy części obiektów pojawiły się specjalne podjazdy i podkłady progowe (zakupione ze środków Fundacji BGK). Dzięki nim osoby poruszające się na wózkach czy o kulach miały łatwiejszy dostęp do wnętrza chałup. Odbyły się również specjalne oprowadzania z przewodnikiem.

Program działań:

- Przez progi kultury ludowej – spacer po wsi (osoby z dysfunkcją ruchu),
- Wyprawa w przeszłość wsi wielkopolskiej – spacer po wsi (osoby z dysfunkcją wzroku),
- Wsi spokojna wsi wesola! – spacer po wsi,
- Slow Art – „wolne” spotkanie z eksponatami,
- Warsztaty Wieś jako źródło inspiracji twórczych.
- „Udostępnij to!” - programy dla osób z niepełnosprawnościami

Każdy z powyższych programów został przygotowany tak, aby dać odbiorcom możliwość wielozmysłowego poznania, zarówno Ostrowa Lednickiego, jak i Wielkopolskiego Parku Etnograficznego. Wszyscy pracownicy Działu Edukacji Muzealnej poza samodoskonaleniem w temacie dostępności wobec osób z niepełnosprawnościami, przeszli szkolenie z obsługi osób z dysfunkcjami. Przed przystąpieniem do sezonu przeprowadzili wewnętrzny „audyt” dostępności, bacznie sprawdzając teren i wszelkie niebezpieczne miejsca, które oznakowano taśmami ostrzegawczymi, przyklejono też tabliczki napisane alfabetem Braille’a na drzwi toalet. Zakupiono i przygotowano specjalne pomoce dydaktyczne w postaci przygotowanych plansz z wypukłymi elementami – tyflografik, makiet – przybliżających osobom z niepełnosprawnością wzroku organizację przestrzeni oraz szeregu kopii najcenniejszych zabytków z Ostrowa Lednickiego i muzealiów z Wielkopolskiego Parku Etnograficznego.

Programy edukacyjne odbywały się w formie warsztatów, wykładów wraz z prezentacją, spacerów tematycznych, imprezy plenerowej Przez progi kultury ludowej, spotkań weekendowych, zajęć wyjazdowych (Radom, Poznań, Gniezno, Trzemeszno).

O tym, jak duże znaczenie miała oferta muzeum, zaświadcza nie tylko wzrost frekwencji wśród grup z dysfunkcjami i seniorów: 2017 – 597 osób, 2018 – 712 osób, 2019 – 1290 osób, ale również rekomendacje, jakie uzyskaliśmy, i opinie, jakie zostawili uczestnicy.

Rekomendacje:

„(...) z wielką radością przyjęliśmy wspaniały pomysł programu edukacyjnego pt. (Nie)sprawni w kulturze (...). Jako osoba pracująca z młodzieżą z niepełnosprawnością, a także zajmująca się problematyką niepełnosprawności od strony naukowej (...) uważam, że niniejszy program jest niezwykle potrzebny i wartościowy. Dzięki niemu dzieci i



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



młodzież z wielu szkół i miast będzie miała okazję nie tylko poznać, ale także osobiście doświadczyć sytuacji, z którymi zmagają się ich rówieśnicy z dysfunkcjami. Program ten ma również ogromne szanse pokazać całemu społeczeństwu, że wszyscy, bez względu na stopień sprawności, powinniśmy mieć równy dostęp do kultury i jej dóbr. Osoby dotknięte niepełnosprawnością nie powinny czuć się odsunięte i wyizolowane”. (...) „W imieniu Zarządu Fundacji oraz specjalistów współpracujących z organizacją pragniemy zarekomendować wdrożenie projektu (Nie)sprawni w kulturze jako społecznie potrzebnego, użytecznego oraz o wysokich walorach edukacyjnych”.

Opinie uczestników

„W dniu 8 sierpnia udaliśmy się z grupą podopiecznych Warsztatu Terapii Zajęciowej w Gnieźnie do Dziekanowic, do Wielkopolskiego Parku Etnograficznego. Nasz przyjazd zbiegł się z realizacją projektu Przez progi kultury ludowej, w ramach którego udało się zakupić proste i wygodne podjazdy (fot. 13). Wózkowicze z naszego WTZ korzystali z nich po raz pierwszy i byli bardzo zadowoleni. Wspomniana inwestycja z całą pewnością podniesie standard zwiedzania wspomnianego obiektu, zwłaszcza wśród osób niepełnosprawnych. (...) Po zwiedzaniu na naszych podopiecznych czekały kolejne atrakcje.

Uczestniczyli oni w warsztatach plastycznych, mogli też zagrać w gry o charakterze logicznym (...)” Pani Kamila, kierownik Warsztatów Terapii Zajęciowej (Gniezno) „Takie warsztaty powinny być punktem obowiązkowym we wszystkich instytucjach kultury. Program (Nie)sprawni w kulturze (fot. 14) powoduje, że człowiek sprawny zaczyna inaczej postrzegać przestrzeń wokół siebie. Przestaje być egoistą. Coraz częściej za to zwraca uwagę na wysokość włącznika światła, na schody i krawężniki, na toalety w miejscach publicznych. Najwyższy czas zrozumieć, że żyjemy w bardzo różnorodnym społeczeństwie, a osoby z niepełnosprawnościami są jego integralną częścią (...)” Kasia, bibliotekarka (Gniezno) „(...) Byliśmy ogromnie zaskoczeni sposobem, w jaki nas przyjęto. Wszystko mogliśmy dotknąć, wziąć do ręki (fot. 15a–h). Osoby słabowidzące mogły podejść na tyle blisko, by obiekty były dla nich dobrze widoczne. Niewidomym udostępniono wypukłe tyflografiki, dzięki którym zapoznali się z planem wyspy i wybranymi eksponatami. (...) To, co znalazło się poza zasięgiem naszych dłoni, zostało nam namalowane słowami. Dla osób, które nie widzą, była to nie tylko prawdziwa lekcja historii, ale i życzliwości”

Audioprzewodnik po Świętokrzyskim

Z myślą o osobach np. niedowidzących powstał audioprzewodnik prezentujący największe atrakcje turystyczne województwa świętokrzyskiego. Znajdziemy tam m.in. opisy i informacje dotyczące:

- Jaskini Raj,
- Rezerwatu Kadzielnia,
- Rynku w Sandomierzu,
- Zamku w Chęcinach,
- czy Klasztoru ma Świętym Krzyżu.



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



To efekt projektu Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego "Poprawa dostępności informacji turystycznej o regionie świętokrzyskim dla osób niepełnosprawnych", który uzyskał w 2019 r. dotację z Ministerstwa Sportu i Turystyki. Sprawdź i posłuchaj na stronie swietokrzyskie.travel/audioprzewodnik

1.2. Dostępność seansu filmowego na przykładzie projektu „Rodzina Kinomaniaków” organizowanego przez Fundację Kultury bez Barier w Warszawie w latach 2017-18.

Dostępność miejsca

Pokazy odbywają się w kinach: Kinoteka oraz Elektronik w Warszawie. Kinoteka znajduje się w centrum miasta, blisko metra i Dworca Centralnego. To miejsce, do którego bez problemu trafi każdy. Pokazy w tym miejscu są dostępne dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną, intelektualną, osób starszych i rodzin z dziećmi. Wadą miejsca jest brak dostępności architektonicznej Pałacu Kultury i Nauki. Kino Elektronik mieści się w pobliżu



stacji metra Dworzec Gdański. Kino jest dostępne architektonicznie.

Dostępność czasu



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Seanse rozpoczynają się o godz. 17.30 tak, by do kina zdążyły osoby pracujące. Seanse odbywają się zazwyczaj w trzeci poniedziałek miesiąca. Informacja i promocja Seanse mają charakter integracyjny. Mogą w nich uczestniczyć wszyscy. Stosowane są rozwiązania dedykowane osobom z niepełnosprawnościami sensorycznymi: audio deskrypcja dla niewidomych, napisy i pętla indukcyjna dla niesłyszących i słabosłyszących, tłumaczenie na język migowy dla g/Głuchych. Informacja o charakterze wydarzenia i oferowanych usług znajduje się w zaproszeniu. Przed seansem widzowie są jeszcze raz o tym informowani. Zaproszenie na film wysyłane jest do szkół i organizacji osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi w formacie tekstowym. Informacja zostaje zamieszczona na stronie internetowej organizatora zgodnej ze standardem WCAG oraz w newsletterze skierowanym do osób zainteresowanych kulturą bez barier. Nagrywane jest także zaproszenie w polskim języku migowym do mediów społecznościowych. Kina umieszczają zapowiedzi pokazu w repertuarze z opisem „kino bez barier”.

Rezerwacja miejsc

Wstęp na wydarzenie jest bezpłatny. Obowiązuje rezerwacja miejsc przez mejl. Alternatywnie możliwa jest rezerwacja telefoniczna oraz przez SMS. Podczas rezerwacji podaje się liczbę rezerwowanych miejsc oraz zgłasza potrzebę skorzystania z audiodeskrypcji. Asystenci osób z niepełnosprawnością Organizatorzy oferują asystę szczególnie przy odprowadzaniu na miejsca i ustawianiu odbiorników z audiodeskrypcją. Przy zapisie uwzględniane są miejsca dla asystentów i opiekunów.

Opieka nad dziećmi

Na każde spotkanie filmowe mogą przyjść całe rodziny. Dla najmłodszych zorganizowane są zajęcia edukacyjno-rozrywkowe z wykwalifikowanymi animatorami. Wiek, liczbę dzieci, potrzebę indywidualnego wsparcia dzieci należy zgłosić organizatorom podczas rezerwacji.

Tłumaczenie na język migowy

Wprowadzenie do filmu oraz dyskusja po filmie tłumaczone są na polski język migowy. Filmy dla dzieci tłumaczone są na polski język migowy.

Napisy do filmów

Filmy dla osób dorosłych mają napisy dla niesłyszących, zawierające – poza zapisem ścieżki dialogowej – opis dźwięków i oznaczenia bohaterów. Podczas filmów dla dzieci i młodzieży stosowane są także napisy uproszczone, ze ścieżką dialogową i opisem dźwięków dostosowanymi do percepcji osób uczących się języka oraz wydłużonym czasem wyświetlania napisów. Informacja o rodzaju napisów podawana jest w zaproszeniu i na początku seansu.

Pętla indukcyjna.

Na każdym seansie rozkładana jest pętla indukcyjna, która ułatwia zrozumienie mowy osobom korzystającym z aparatów słuchowych. Obejmuje ona całą salę. Sala zostaje oznaczona symbolem pętli indukcyjnej.

Audiodeskrypcja

Audiodeskrypcja dla osób niewidomych nadawana do odbiorników, które wraz ze słuchawkami na jedno ucho są wypożyczane widzom niewidomym przed seansem.



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Użytkownicy audiodeskrypcji mogą regulować poziom dźwięku w słuchawkach, nie przeszkadzając innym uczestnikom.

Alternatywne rozwiązania

Wkrótce możliwy będzie odbiór audiodeskrypcji przez aplikację mobilną w smartfonie, synchronizowaną z filmem przy pomocy internetu, co zapewni alternatywę dla odbiorników do audiodeskrypcji lub pozwoli całkowicie z nich zrezygnować.

1.3 Dostępność meczu piłkarskiego na przykładzie programu Legia bez barier audio deskrypcji realizowanej na żywo przez Fundację na rzecz Rozwoju Audiodeskrypcji Katarynka na Stadionie Miejskim Legii Warszawa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w latach 2013-18.

Audiodeskrypcja z wydarzenia jest jednocześnie transmitowana na platformie sportowej NC+ jako alternatywny komentarz meczowy.

Dostępność miejsca - Stadion jest dostępny architektonicznie.

Karnety i polityka cenowa

Bezpłatne karnety lub karnety ze zniżką 50% i 20% przyznawane są na indywidualny wniosek osób z niepełnosprawnością przed każdym sezonem. W tym celu trzeba wypełnić wniosek i przesłać mailem z kopią orzeczenia o niepełnosprawności. W przypadku akceptacji wniosku przy zakupie karnetu zniżkowego należy okazać oryginał orzeczenia. W mailu należy podać informację o sposobie poruszania się. Można również zawrzeć prośbę o przyznanie miejsca parkingowego, ale ich liczba jest ograniczona. Karnety obowiązują w sektorach 1-3 na mecze rozgrywane w rundzie zasadniczej w rozgrywkach Lotto Ekstraklasy, w meczach Pucharu Polski do fazy półfinałowej włącznie oraz w meczach fazy eliminacyjnej do Ligi Mistrzów rozgrywanych przez Legię Warszawa na swoim stadionie.

Asystenci - Asystenci osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności mają darmowy karnet.

Zakup karnetów lub biletów dla osób z umiarkowaną lub lekką niepełnosprawnością odbywa

się w kasie. Klub pracuje nad tym, aby zakup biletów zniżkowych był możliwy także przez stronę internetową. Od osób z karnetami wymagane jest potwierdzenie obecności na meczu do trzech dni przed meczem do godz. 19.00 przez stronę internetową. Jednorazowe zgłoszenia w sprawie biletów przyjmowane pod adresem bezbarier@legia.pl na dzień przed meczem do godz. 17.00.



Audiodeskrypcja

To specjalny rodzaj komentarza do widowisk sportowych, dedykowany osobom z dysfunkcją wzroku. Oprócz opisu gry i przebiegu akcji, pojawiają się w nim dodatkowe informacje o tym wszystkim, co dzieje się wokół boiska: na ławkach trenerskich, na trybunach, za liniami bocznymi, gdzie rozgrzewają się zawodnicy, w strefach kibiców gospodarzy, gości itp. Audiodeskrypcja sportowa jest dużo bardziej pozycjonowana geograficznie niż tradycyjny komentarz. W związku z tym, że osoby z dysfunkcją wzroku nie widzą lub bardzo słabo widzą murawę, potrzebne są im dodatkowe informacje, w którym miejscu boiska rozgrywa się akcja, gdzie jest piłka, jakie jest aktualne ustawienie zawodników w bezpośrednim sąsiedztwie, którą stroną boiska wyprowadzane jest nowe zagranie itd. Opisywane są również zachowania i pozycja sędziego (sędziów), zwłaszcza w kontekście rzutów wolnych, spalonych i innych stałych fragmentów gry. Dodatkowo opisywane są stroje zawodników, ich szczególne fryzury, jeśli wymagają oddzielnej uwagi, reakcje na zdarzenia na boisku, decyzje arbitra i wszystkie inne elementy meczu, które dla pełnosprawnego kibica są oczywiste i automatycznie rejestrowane przez zmysły. Bardzo często w audiodeskrypcji pojawia się też oznaczenie czasu gry, ponieważ osoby z niepełnosprawnością wzroku nie mogą go odczytać samodzielnie ze stadionowego zegara.

Nie tak obszernie jak akcje na boisku, ale z równie dużą starannością opisywane są również specjalne zdarzenia na trybunach (meksykańska fala, transparenty, niezwykle stroje kibiców,

szaliki, plansze, emblematy klubowe itp.). Z przyczyn wyżej opisanych komentarz audiodeskrypcji do wydarzeń sportowych realizowany jest zwykle w duecie, przez dwóch współpracujących ze sobą audiodeskryptorów. Opisują oni na zmianę elementy gry i innych okołomeczowych zdarzeń, dzięki czemu mogą efektywniej dzielić swoją uwagę na poszczególne sektory murawy i stadionu.

Audiodeskryptorzy sportowi to ludzie o szczególnych predyspozycjach, sportowi pasjonaci. Najczęściej są to byli lub wciąż aktywni zawodowo komentatorzy sportowi, którzy przeszli specjalne szkolenie, dzięki któremu nabyli dodatkowe kompetencje w zakresie opisywania rzeczywistości na potrzeby osób z dysfunkcją wzroku. Pierwsze szkolenia dla komentatorów sportowych zorganizowała UEFA przy okazji EURO 2012. Od tej pory audiodeskryptorzy związani z Fundacją Katarynka nieustannie podnoszą swoje kwalifikacje i doskonalą warsztat, komentując wydarzenia sportowe w różnych miejscach i różnych dyscyplinach w całej Polsce. Warto odnotować, że audiodeskrypcja sportowa, choć dedykowana jest osobom z dysfunkcją wzroku, sprawdza się również w innych okolicznościach. Komentatorzy opisują nie tylko zdarzenia na boisku, ale również ich przyczyny i konsekwencje. Tłumaczą decyzje arbitrów i zasady, które stoją u ich podstaw. Dlatego audiodeskrypcja pomaga w zrozumieniu tego, co dzieje się na boisku. Chętnie korzystają z niej kibice z niepełnosprawnością intelektualną czy też pełnosprawni kibice, którzy nie najlepiej znają zasady gry.

Sprzęt do audiodeskrypcji

Organizator musi zapewnić nadajnik FM odpowiedniej mocy wraz z anteną, mikser audio, słuchawki reporterskie z mikrofonem i okablowanie. Odbiorcy potrzebne jest tylko radio FM, które umożliwi odbiór transmisji na zadanej częstotliwości. Może to być oddzielne



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



urządzenie (małe radyjko do kupienia w każdym elektromarkecie) lub aplikacja w smartfonie (znakomita większość smartfonów z Androidem ma wbudowane radio FM, potrzebne są tylko słuchawki).

Wymogi formalne

Nadawanie radiowe wiąże się z koniecznością uzyskania od Urzędu Komunikacji Elektronicznej pozwolenia na nadawanie radiowe (okolicznościowe). Procedura polega na złożeniu wniosku na odpowiednim formularzu, uiszczeniu opłaty urzędowej i odebraniu decyzji o przyznanej częstotliwości. Procedowanie wniosku w normalnym trybie trwa około dwóch tygodni, więc należy rozpocząć to działanie z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do planowanych widowisk sportowych. Należy dodatkowo wiedzieć, że pozwolenia na nadawanie okolicznościowe wydawane są na oznaczony czas, stąd trzeba je odnawiać.

1.4. Dobre praktyki realizowane przez Integrację

Certyfikat OBIEKT BEZ BARIER Integracja przyznaje obiektom architektonicznym, m.in. użyteczności publicznej, biurowym, handlowym, usługowym i mieszkalnym. Certyfikat to znak dostępności architektonicznej wskazanego obiektu dla osób z ograniczoną sprawnością.

Certyfikat OBIEKT BEZ BARIER jest bezpłatny. Warunkiem otrzymania certyfikatu OBIEKT BEZ BARIER jest uzyskanie pozytywnego wyniku [audytu dostępności architektonicznej](#). Audytorzy Integracji – eksperci w zakresie dostępności oraz testerzy z różnymi niepełnosprawnościami – analizują dostępność architektoniczną obiektu podczas wizji lokalnej oraz na podstawie udostępnionych planów architektonicznych.

Certyfikat OBIEKT BEZ BARIER to czytelna wskazówka, że obiekt jest przyjazny i dostosowany do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami: poruszających się na wózku, niewidomych, słabo widzących, czy niesłyszących. To także potwierdzenie jego dostosowania do potrzeb osób starszych, o ograniczonej możliwości poruszania się lub przemieszczających się z małymi dziećmi.

Dla certyfikowanej firmy/instytucji – certyfikat OBIEKT BEZ BARIER to widoczne potwierdzenie dostępności architektonicznej, konkretnych wysiłków i właściwych postaw firmy/instytucji na rzecz osób z ograniczoną sprawnością. Dla osób trzecich – certyfikat OBIEKT BEZ BARIER to wyraźny sygnał, że dana firma/instytucja traktuje poważnie odpowiedzialność społeczną i zasady zrównoważonego rozwoju i zwiększa dostępność swojego obiektu dla co najmniej dodatkowych 12% społeczeństwa.

O wyjątkowości certyfikatu świadczy prestiż certyfikowanych obiektów. Do tej pory certyfikat otrzymało ponad 300 obiektów architektonicznych, a wśród nich znalazł się m. in. Pałac Prezydencki, Rezydencja Prezydenta RP Belweder, Miasteczko Orange, SKANSKA SPARK, SKANSKA Generation, Ghelamco HUB, HB Reavis Varso Place, Lotnisko Chopina, placówki banku PKO BP oraz Poczty Polskiej.

Katalog Dobrych Praktyk opracowany przez zespół w składzie: Kamil Kowalski, Piotr Pawłowski, Tomasz Pisarzewski ze świetnej jakości fotografiami Marty Kuśmierz i Tomasza Pisarzewskiego, wydany przez Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji

Publikacja współfinansowana przez m.st. Warszawa w ramach projektu „Warszawa – miasto bez barier”



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



1.5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w działaniach na rzecz dostępności

W czerwcu br. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przystąpił do grona Partnerów na rzecz dostępności. ZUS od lat prowadzi działania na rzecz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. W ślad za przystąpieniem do „Partnerstwa na rzecz dostępności” ruszyły w ZUS kolejne intensywne działania w tym zakresie.

Z uwagi na strategiczne znaczenie Zakładu w obszarze zabezpieczenia społecznego, zadania względem poprawy dostępności miały kompleksowy charakter. W niecały miesiąc po podpisaniu „Partnerstwa na rzecz dostępności” na poziomie Centralnym działa już koordynator ds. dostępności oraz zespół ekspertów ZUS ds. dostępności, natomiast na poziomie regionalnym wyznaczono 43. regionalnych koordynatorów ds. dostępności. Wizyta w ZUS będzie łatwiejsza

Od lipca br. trwały w budynkach ZUS w całym kraju intensywne audyty dostępności oraz bezpieczeństwa PPOŻ (względem osób ze specjalnymi potrzebami). Zdiagnozowano największe bariery i utrudnienia oraz opracowano obszerny raport dostępności Zakładu. Równolegle, w tym samym czasie dokonano audytu dostępności cyfrowej witryn internetowych oraz aplikacji ZUS. Realizacja powyższych działań pozwoliła na ustalenie dokładnej diagnozy dostępności i określenie punktu wyjścia do dalszych działań.

Szkolenia dla kadr

ZUS zadbał również, aby jego pracownicy posiadali odpowiednią wiedzę w zakresie dostępności. Wspólnie z organizacjami pozarządowymi zrealizowany został cykl szkoleń na temat dostępności oraz różnych rodzajów niepełnosprawności. Warto dodać, że regionalni koordynatorzy nawiązali współpracę z koordynatorami ds. dostępności w samorządach i innych urzędach oraz ze środowiskiem lokalnie działającym na rzecz osób ze specjalnymi potrzebami. Systematycznie prowadzone są szkolenia kadry pod kątem współpracy z osobami z niepełnosprawnością. Dla pracowników Zakładu stworzona również strona internetowa „ZUS bez barier” gdzie znajduje się całe kompendium wiedzy na temat dostępności architektonicznej, informacyjnej oraz cyfrowej.

ZUS podejmuje również działania na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w swoich szeregach. Liczba osób z niepełnosprawnością zatrudnionych w ZUS sukcesywnie wzrasta. Na koniec 2019 r. wyniosła ona 1878 osób, czyli o 143 osoby więcej niż w poprzednim roku.

Inne ułatwienia i e-wizyta

Osoby niesłyszące i niedosłyszące mogą liczyć na profesjonalną obsługę w większości placówek ZUS. (w ponad 75 proc. placówek ZUS pracuje chociaż jeden urzędnik przeszkolony z polskiego języka migowego - PJM). Jeśli pomoc pracownika ZUS okaże się niewystarczająca, osoby niesłyszące mogą skorzystać z zawodowego tłumacza języka migowego. Tłumacz może przyjść do ZUS wraz z osobą niesłyszącą lub to ZUS może zapewnić tłumacza z rejestru wojewódzkiego (w takim przypadku trzeba zgłosić taką potrzebę na 3 dni przed wizytą), oczywiście, jest to usługa bezpłatna.



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



W ZUS dbają także o prosty język. Dzięki współpracy z ekspertami z Pracowni Prostej Polszczyzny Uniwersytetu Wrocławskiego opracowano uniwersalne zasady komunikacji, do których stosują się wszyscy pracownicy ZUS.

Obecnie w dobie pandemii, a także z myślą o seniorach, którzy powinni pozostać w tym czasie bezpiecznie w domach, ZUS udostępnia nowoczesną usługę e-wizyty. W ten sposób, wideorozmowa z pracownikiem placówki ZUS, daje możliwość bezpiecznego załatwienia sprawy bez konieczności wychodzenia z domu.

Każdy przed wizytą w placówce może również sprawdzić na stronie internetowej na jakie udogodnienia może liczyć ze strony ZUS.

1.6. Dobre praktyki w gabinetach lekarskich

Do gabinetów lekarskich przychodzą wszyscy potrzebujący pomocy lub porady lekarza. Często są to pacjenci o szczególnych potrzebach – seniorzy czy osoby niepełnosprawne. Bywa, że kontakt takimi osobami jest bardzo utrudniony. Istnieją zasady pomagające w nawiązaniu dobrej relacji z osobą niepełnosprawną. Przygotowane wcześniej ułatwią diagnozę i usprawnią proces leczenia. Na pewno dla pacjentów z niepełnosprawnością warto zarezerwować więcej czasu, gdyż ich problemy (m.in. z poruszaniem, mową) mogą wpłynąć na czas trwania wizyty.

W ramach dobrych praktyk odsyłamy osoby zainteresowane do praktycznego poradnika savoir-vivre wobec osób niepełnosprawnych. Dobrym przykładem jest portal dla lekarzy dermatologów zainteresowanych aktualnymi problemami z zakresu dermatologii, wenerologii i alergologii oparty na najciekawszych publikacjach naukowych, który opracował zestaw zasad pomagający w nawiązaniu relacji z osobą niepełnosprawną.

Gabinet lekarski przyjazny osobom z różnymi niepełnosprawnościami

Pacjent wchodzący do gabinetu lekarskiego jest pełen obaw i niepokoju, a także nadziei na pomoc. Wraz z nim „wchodzi” również jego ograniczenia. Części z nich można wyjść naprzeciw. Jednym z takich przypadków jest niepełnosprawność. Ze względu na uwarunkowania społeczne wizyty u lekarzy są często jedynym kontaktem ze światem zewnętrznym. Niekiedy kontakt jest bardzo utrudniony. Istnieją zasady pomagające w nawiązaniu dobrej relacji z osobą niepełnosprawną. Przygotowane wcześniej ułatwią diagnozę i usprawnią proces leczenia.

Na początek kilka podstawowych zasad, niezależnych od rodzaju niepełnosprawności:

- Podczas wizyty lekarskiej zwracamy się bezpośrednio do osoby niepełnosprawnej, używając form grzecznościowych „Pani”, „Pan” , jeśli ukończyła ona 18 lat.
- W sytuacji gdy mamy taki zwyczaj, zaczynamy spotkanie od uścisku dłoni. W ten sposób niewerbalnie podkreślamy akceptację i równe traktowanie wszystkich pacjentów. To jest szczególnie ważne dla osób z niepełnosprawnością.
- Jeśli oferujemy osobie z niepełnosprawnością pomoc, zapytajmy, czy jej potrzebuje i jak miałaby wyglądać. Z drugiej strony warto uczulić osobę z

niepełnosprawnością, aby wypracowała wskazówki dla otoczenia, jak jej pomagać, by pomoc była efektywna a nieefektywna.

- Dla pacjentów z niepełnosprawnością warto zarezerwować więcej czasu, gdyż ich problemy (m.in. z poruszaniem, mową czy obniżony nastrój) mogą wpłynąć na czas trwania wizyty.
- Osoby z niepełnosprawnością często przychodzą z opiekunami – warto korzystać z ich wiedzy i doświadczenia, ale nie mogą zastąpić kontaktu z pacjentem, nawet jeśli potrzebujemy na to więcej czasu.
- By nic nie wypadło sztucznie, najlepiej zapytać, jakiej pomocy potrzebuje pacjent.

Powyższe wskazówki są uniwersalne, jednak inne dotyczą konkretnych problemów.

Niepełnosprawność ruchowa

Ta grupa jest bardzo zróżnicowana, a w świadomości społecznej kojarzy się tylko z wózkiem. Asortyment sprzętu ortopedycznego jest ogromny. Bez względu na to, jaki pomaga pacjentowi, warto pamiętać, że sprzęt jest częścią sfery intymnej, zatem nie dotykamy go, nie szturchamy nim bez pytania. Kolejny problem to bariery architektoniczne. Podjazdy, barierki i toaleta to już standard w wielu placówkach medycznych. Niestety część problemów pozostaje nadal niezauważonych. Sprzęt medyczny nie ma funkcji podnoszenia czy obniżenia, dlatego gdy do badania potrzebujemy skorzystać nawet ze zwykłej leżanki, warto zatroszczyć się o dodatkowy personel pomocniczy. Osoby poruszające się z trudem potrzebują krzesła o odpowiedniej dla nich wysokości, niekiedy podłokietników. By uniknąć niezręczności, warto zostawić to w gestii samego pacjenta. Osoby z tej grupy niepełnosprawności mogą się przewrócić. W takiej sytuacji postępujemy według wskazówek zainteresowanego, aby zminimalizować skutki upadku.

Niepełnosprawność narządu wzroku

W przypadku tej grupy pacjentów wyjątkowo ważna jest informacja, co będziemy wykonywać. Dokładne wskazówki pozwolą zmniejszyć strach przed nieznanym bodźcem. Jest to szczególnie ważne przy niespodziewanym bodźcu świetlnym. Jeśli chodzi o zapisanie wskazówki, co do dalszego leczenia, ich rodzaj zależy od stopnia uszkodzenia wzroku. Z tego powodu niekiedy takie informacje można przekazać na nośnikach głosowych.

Niepełnosprawność narządu słuchu

Osoby z zaburzeniami narządu słuchu często potrafią czytać z ruchu warg – mówimy więc powoli i wyraźnie. Jeśli zabieg wymaga założenia maseczki chirurgicznej, warto pamiętać, że pacjent traci swój kanał komunikacyjny, dlatego przed zabiegiem go omawiamy. Pamiętajmy o ustaleniu znaków informujących o ewentualnych problemach podczas zabiegu. Część osób porozumiewa się przy pomocy języka migowego – czasami warto, by

przy rozmowie był tłumacz migowy, szczególnie przy trudnych diagnozach i skomplikowanym procesie leczenia. W tej sytuacji utrzymujemy kontakt wzrokowy z pacjentem, a nie z tłumaczem. W kraju jest niewielu profesjonalnych tłumaczy migowych, ale część logopedów zna ten język. Alternatywna forma komunikacji to za pomocą kartki papieru i długopisu; pomaga również materiał obrazkowy. Część osób znających język migowy w piśmie nie używa płynnej polszczyzny, wtedy w razie niezrozumienia tekstu po prostu dopytajmy.

Niepełnosprawność intelektualna

Pacjenci z upośledzeniem umysłowym mają problem z wyrażaniem swoich potrzeb ze zrozumieniem tego, co się dzieje, czego konsekwencją jest brak współpracy podczas wywiadu czy najprostszyc badań, np. pobrania krwi lub USG. W takiej sytuacji warto rozważyć przeprowadzenie badania w znieczuleniu. Jeśli możliwa jest komunikacja z pacjentem, rozmawiamy z nim, dostosowując jej poziom do możliwości poznawczych chorego. Musimy jednak uważać na sposób zadawania pytań. Optymalne pytania są neutralne, gdyż pacjenci mają zwyczaj mówienia tak, by zadowolić rozmówcę, co może być mylące dla lekarza. W przypadku tej grupy pacjentów rola opiekuna jest niezastąpiona. Głównie jako "źródła" informacji o pacjencie przez interpretacje szerokiego wachlarza zachowań, a także jako "kotwica" bezpieczeństwa podczas wszelkich procedur medycznych.

Osoby niskiego wzrostu

W przypadku tej grupy podstawą jest możliwość dostosowania pomieszczenia do ich wzrostu. Pomocne mogą być małe schodki czy obniżane krzesło. Pamiętajmy, by zadbać o dobry kontakt wzrokowy podczas rozmowy.

Zaburzenia mowy

W przypadku zaburzeń mowy informujemy pacjenta, jeśli nie rozumiemy co mówi. Zawsze możemy zaproponować alternatywną formę komunikacji.

Psy asystenci

W dążeniu do samodzielności coraz częściej osoby z niepełnosprawnością decydują się na pomoc psów asystujących. Mogą one pomagać praktycznie każdej grupie osób z niepełnosprawnością. Zakaz wprowadzania zwierząt nie powinien ich dotyczyć. Psy są w specjalnych kamizelkach i dzięki wyszkoleniu ich obecność jest prawie niezauważalna, a pomoc dla pacjenta nieoceniona.

Każdy pacjent ma prawo do kompleksowej opieki. Niekiedy bariery wynikające z chorób pacjenta same w sobie są przeszkodą. Czasami drobne triki pozwalają je usunąć lub zmniejszyć, co sprawia, że praca lekarza jest efektywniejsza. Dzięki współpracy z pacjentem, także tym niepełnosprawnym, proces leczenia ma większą szansę na zakończenie sukcesem.

1.7. Pierwszy budynek mieszkalny w Polsce z certyfikatem "Obiekt bez barier"

Na rynku deweloperskim pojawiają się pierwsze przykłady budowy osiedli uwzględniające nowe podejście oraz standardy budowania mieszkań bez barier architektonicznych.

Holm House jest pionierskim projektem, budowanym zgodnie z **normami certyfikacji „Obiektu bez barier”**. Do tej pory certyfikat otrzymało ponad sto obiektów architektonicznych, m.in. Pałac Prezydencki w Warszawie oraz Lotnisko Chopina w Warszawie. Holm House to pierwszy certyfikowany budynek mieszkalny w Polsce.

Deweloper we współpracy z Fundacją Integracja, która audytuje projekt, dba o właściwe podejście do standardów budownictwa bez barier w przestrzeni publicznej. Dzięki rozwiązaniom z zastosowaniem **projektowania uniwersalnego**, powstanie miejsce przyjazne do życia dla rodziców z dziećmi, młodych ludzi lubiących aktywny tryb życia, osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Warto wymienić przykładowe rozwiązania zastosowane w budynku przez dewelopera:

- bezprogowy dostęp do windy z poziomu patio lub terenu zewnętrznego
- oprócz schodów prowadzących do osiedla powstaną podjazdy
- windy zostaną wyposażone w odpowiednio opisane przyciski (wypukłe cyfry i piktogramy) oraz informację dźwiękową.
- oświetlenie recepcji zaprojektowano w taki sposób, by padało na twarz osoby mówiącej, dzięki czemu osoby niedosłyszące będą mogły czytać z ruchu warg
- mieszkania zaprojektowane z myślą o osobach z ograniczeniami fizycznymi - wśród udogodnień w nich dostępnych są obniżone progi w wejściu do lokalu, niżej zamontowane klamki okienne i gniazda oraz przestrzeń manewrowa, pozwalająca na swobodne poruszanie się na wózku inwalidzkim, wyjścia na balkony z niskimi progami

Warto podkreślić, że rozwiązania te przeciwdziałają również różnym wykluczeniom społecznym.



1.8. uDOSTĘPniacze

uDOSTĘPniacze to akcja edukacyjna, którą Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej przeprowadziło w 2019 roku. Wzięli w niej udział uczniowie szkół podstawowych z całej Polski. Jej elementami były lekcje o dostępności, konkurs i warsztaty.

- Zrealizowano 296 lekcji o dostępności.
- Ogółem w lekcjach wzięło udział 6241 uczniów.
- W konkursie wzięło udział 100 szkół. Wpłynęło 95 prac. Dzieci biorące udział w konkursie miały pokazać, jakie bariery dostrzegają w swoim otoczeniu oraz zaproponować, jak je usunąć. [Obejrzyj zwycięskie prace.](#)
- Przeprowadzono blisko 600 warsztatów z dostępności, w których wzięło udział ponad 11 tysięcy dzieci.



Materiały do przygotowania lekcji:

- [Szkolenie e-learningowe „Dostępność”](#) (PDF 869 KB)
- [Broszura informacyjna](#) (PDF 7 MB)
- [Materiały dla nauczyciela](#) (PDF 152 KB)
- [Scenariusz lekcji](#) (PDF 182 KB)
- [Prezentacja "Poznaj historie 3 osób, które potrzebują uDOSTĘPniaczy"](#) (PDF 19 MB)
- [Naklejki](#) (PDF 2 MB)

1.9. Platforma ABCsenior.com na czas epidemii

W trosce o zdrowie i bezpieczeństwo seniorów podczas trwającej epidemii koronawirusa, Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej uruchomił Centrum Informacji dla Seniorów w postaci platformy pod nazwą ABCsenior.com

Szczególnie osoby starsze znalazły się w grupie ryzyka wywoływanej tym wirusem. Seniorzy potrzebują teraz wsparcia, uwagi, ale i realnej pomocy. Uruchomiona platforma stanowi bazę nieodpłatnej i bezpiecznej pomocy w czasie pandemii koronawirusa. Znajdziemy tu możliwie kompletne i sprawdzone informacje potrzebne seniorom w tym wyjątkowo trudnym okresie. Podawane są informacje o bieżącej sytuacji w kraju.

Platforma zawiera m.in. wykaz najważniejszych telefonów, mapę szpitali zakaźnych czy wyszukiwarkę nieodpłatnej pomocy lokalnej dla seniorów oraz inne przydatne i ważne informacje.

Portal dedykowany jest seniorom, ale też młodszemu pokoleniu, aby czerpały wiedzę, jak pomagać osobom starszym. Doskonałym przykładem dobrych praktyk stosowanych w zakresie zwiększenia dostępności cyfrowej dla seniorów jest akcja „Włącz online”.

Źródła:

www.sejm.gov.pl

www.zus.pl

<https://www.monitoringdostepnosci.pl>

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/dobre-praktyki/>

<https://abcsenior.com/informator/materialy-do-druku/>

<https://sport.um.warszawa.pl/documents/55624/17809941/Wytyczne+ws.+dost%C4%99pno%C5%9Bci+wydarze%C5%84+dla+m.st.+Warszawy.pdf/9fee112e-2cf8-ea5c-c519-63ef1c6dd1cd?t=1634497641477>

https://www.wot.org.pl/wp-content/uploads/WOT_Turystyka_dostepna.pdf

<https://wsparcie.um.warszawa.pl/documents/67381/17920061/Standardy+Dost%C4%99pno%C5%9Bci.pdf/25ef089f-031e-a1ae-a5a2-f256e6ecaed3?t=1634498079548>

www.integracja.org

https://www.integracja.org/wp-content/uploads/2019/01/katalog_dobrych_praktyk2.pdf

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/slownik>

<https://www.dermatologia-praktyczna.pl>



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny





**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

